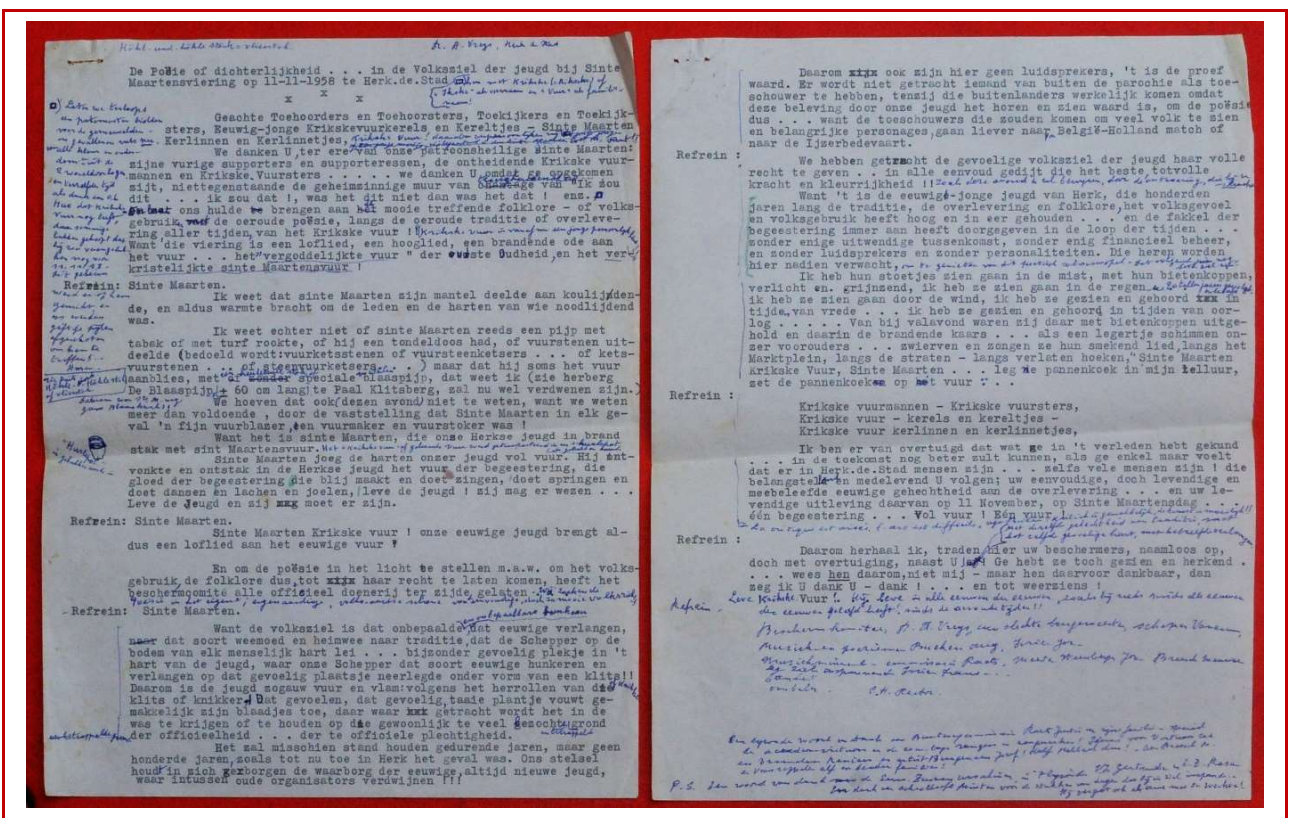

Toespraak Alfons Vreys op het vernieuwde Sint-Martinusfeest 11 november 1958

De uitgetypte tekst van de toespraak door burgemeester Alfons Vreys op 11 november 1958 is bewaard gebleven. Vraag is hoe hij in de barre kou op die donkere avond geklonken moet hebben. Er werden door de heer Vreys in de tekst correcties gemaakt en toevoegingen aangebracht. In de transcriptie werd de oorspronkelijke, getypte toespraak in het zwart weergegeven. De correcties en toevoegingen werden op de waarschijnlijke bedoelde plaats in het rood ingelast.

Foto centrum Herk: links met accordeon Louis Bungeneers, op de achtergrond Jean Vanisterdael, Jean Schepmans, Gilbert Ignoul... aan de rechterzijde met bril en hoed, Alfons Vreys.

Höhl- und höhle stock = vlierstok

Dr. A. Vreys, Herk-de-Stad

De Poësie of dichterlijkheid... in de Volksziel der jeugd bij Sinte Maartensviering op 11-11-1958 te Herk.de.Stad

XXX

Geachte Toehoorders en Toehoorders, Toekijkers en Toekijksters, Eeuwig-jonge Krikskevuurkerels en Kereltjes - Sinte Maarten Kerlinnen en Kerlinnetjes, **Krikske Vuur! Daardoor verpersoonlijken wij hem met Krikske (= Riksche) of "Ikske" als voornaam en "Vuur" als familienaam.** Wij danken U, ter ere van onze patroonsheilige Sinte Maarten: zijne vurige supporters en supporteressen de ontheidende Krikske vuurmannen en Krikske Vuursters... we danken U omdat ge opgekomen zijt, niettegenstaande de geheimzinnige muur van **terughoudendheid** van "Ik zou dit... ik zou dat!, was het dit niet dan was het dat! enz. **Laten we terloops een paternoster bidden voor de gesneuvelden en gevallen van nu, van alle kleur en ouderdom en uit de 2 wereldoorlogen en terzelfder tijd als dank aan O.L.Heer dat krikske vuur nog leeft, daar sommige hadden gehoopt dat hij zou verongelukken nog voor 11.11.58. In 't geheim werd er op hem gemikt en er werden giftige pijlen afgeschoten om hem te treffen te... sterven.**

En laat ons hulde brengen aan de mooie treffende folklore – of volksgebruiken met de oeroude poësie, langs de oeroude traditie of overlevering, aller tijden, van het Krikske vuur!! (Krikske vuur is vanaf nu een jonge persoonlijkheid!!)
Want die viering is een loflied, een hooglied, een brandende ode aan het vuur... het “vergoddelijkte vuur” der oudste Oudheid, en het verkristelijkte sinte Maartensvuur!

Refrein: Sinte Maarten.

Ik weet dat sinte Maarten zijn mantel deelde aan koulijdende, en aldus warmte bracht om de leden en de harten van wie noodlijdend was.

Ik weet echter niet of sinte Maarten reeds een pijp¹ met tabak of met turf rookte, of hij een tondeldoos had, of vuurstenen uitdeelde (bedoeld wordt: vuurketsstenen of vuursteenketsers... of ketsvuurstenen... of steenvuurketsers...) maar dat hij soms het vuur aanblied, met een heuleteule² stok of speciale metalen blaaspijp, dat weet ik (zie herberg De Blaaspijp (+/- 60 cm lang) te Paal Klitsberg, zal nu wel verdwenen zijn.) Daarom was Ste M. nog geen blaaskaak.

We hoeven dat ook (dezen avond) niet te weten, want we weten meer dan voldoende, door de vaststelling dat Sinte Maarten in elk geval 'n fijn vuurblazer, een vuurmaker en vuurstoker was!

Want het is sinte Maarten, die onze Herkse jeugd in brand stak met sint Maartensvuur. Het “Krikske vuur of geleende vuur werd getransporteerd in een hurlepot in gebakken aarde.

Sinte Maarten joeg de harten onzer jeugd vol vuur. Hij ontvonkte en ontstak in de Herkse jeugd het vuur der begeestering, die gloed der begeestering die blij maakt en doet zingen, doet springen en doet dansen en lachen en joelen, leve de jeugd! zij mag er wezen... Leve de jeugd en zij moet er zijn

Refrein: Sinte Maarten.

Sinte Maarten Krikske vuur! Onze eeuwige jeugd brengt aldus een loflied aan het eeuwige vuur!

En om de poësie in het licht te stellen m.a.w. om het volksgebruik, de folklore dus, tot haar recht te laten komen, heeft het beschermcomité alle officieel doenerij ter zijde gelaten. Wij zoeken de poësie in het eigene, eigenaardige, volks-aardse schone van de eenvoudige, doch zo mooie volksziel.

Refrein: Sinte Maarten.

Want de volksziel is dat onbepaalde en onbepaalde hunkeren, dat eeuwige verlangen, naar dat soort weemoed en heimwee naar traditie, dat de Schepper op de bodem van elk menselijk hart lei... bijzonder gevoelig plekje in 't hart van de jeugd, waar onze Schepper dat soort eeuwige hunkeren en verlangen op dat gevoelig plaatsje neerlegde onder vorm van een klits of knikker!!

Daarom is de jeugd zogauw vuur en vlam: volgens het herrollen van die klits of knikker!! Daarom is de jeugd zogauw vuur en vlam: volgens het herrollen van de klits of knikker. Dat gevoelen, dat gevoelig, taaie plantje vouwt gemakkelijk zijn blaadjes toe, daar waar getracht wordt het in de was te krijgen of te houden op die gewoonlijk te veel bezochte en betrappelde grond der officieelheid... der te officiele plechtigheid.

Het zal misschien stand houden gedurende jaren, maar geen honderde jaren, zoals tot nu toe in Herk het geval was. Ons stelsel houdt in zich geborgen de waarborg der eeuwige, altijd nieuwe jeugd, waar intussen oude organisators verdwijnen!!!

Daarom ook zijn hier geen luidsprekers, 't is de proef waard. Er wordt niet getracht iemand van buiten de parochie als toeschouwer te hebben, tenzij die

¹ Gealludeerd wordt naar “De pijp aan Maarten geven”, een uitdrukking die gebruikt wordt om aan te geven dat iemand het opgeeft of iets niet langer volhoudt. Het kan ook betekenen dat iemand sterft.

² Zie Duits Höhle en de Höhlestick of vlierstick.

buitenlanders werkelijk komen omdat deze beleving door onze jeugd het horen en zien waard is, om de poësie dus... want de toeschouwers die zouden komen om veel volk te zien en belangrijke personages, gaan liever naar n België-Holland match of naar de Ijzerbedevaart.

Refrein: We hebben getracht de gevoelige volksziel der jeugd haar volle recht te geven... in alle eenvoud gedijt die het beste, tot volle kracht en kleurrijkheid!! **Zoals deze avond u zal bewijzen door de ontroering, die hij u bracht.**

Want 't is de eeuwige-jonge jeugd van Herk, die honderden jaren lang de traditie, de overlevering en folklore, het volksgevoel en volksgebruik heeft hoog en in eer gehouden... en de fakkel der begeestering immer aan heeft doorgegeven in de loop der tijden... zonder enige uitwendige tussenkomst, zonder enig financieel beheer, en zonder luidsprekers en zonder personaliteiten. Die heren worden hier nadien verwacht, **om te genieten van dit poetisch schouwspel dat volgende jaren nog beter zal zijn.**

Ik heb hun stoetjes zien gaan in de mist, met hun bietenkoppen verlicht en grijnzend, ik heb ze zien gaan in de regen **en 20 tallen jaren onbeleefd gevolgd**, ik heb ze zien gaan door de wind, ik heb ze gezien en gehoord in tijden van vrede... ik heb ze gezien en gehoord in tijden van oorlog... Van bij valavond waren zij daar met bietenkoppen uitgehoud en daarin de brandende kaars... als een legertje schimmen onzer voorouders... zwierven en zongen ze hun smekend lied, langs het Marktplein, langs de straten - langs verlaten hoeken, "Sinte Maarten Krikske Vuur, Sinte Maarten... leg **ne** pannenkoek in mijn telluur, zet de pannenkoek**en** op **he'**t vuur" ...

Refrein: Krikske vuurmannen - Krikske vuursters,
Krikske vuur - kerels en kereltjes -
Krikske vuur kerlinnen en kerlinnetjes,

Ik ben er van overtuigd dat wat ge in 't verleden hebt gekund... in de toekomst nog beter zult kunnen, als ge enkel maar voelt dat er in Herk.de.Stad mensen zijn... zelfs vele mensen zijn! die belangstell**end** en medelevend U volgen; uw eenvoudige, doch levendige en meebeleefde eeuwige gehechtheid aan de overlevering... en uw

levendige uitleving daarvan op 11 November, op Sinte Maartensdag... één
begeestering... Vol vuur! Eén vuur!

*La critique est aisée, l'art est difficile, zegt Boileau: Kritisch is gemakkelijk, de kunst is
moeilijk!!*

Refrein: Daarom herhaal ik, traden hier uw beschermers, naamloos op, doch met
overtuiging naast U *met dezelfde gehechtheid aan traditie met het zelfde gevoelige
hart met hetzelfde verlangen*. Ge hebt ze toch gezien en herkend... wees hen daarom,
niet mij – maar hen daarvoor dankbaar, dan zeg ik U dank U – dank!... en tot
weerziens!

Refrein

*Leve Krikske Vuur... Hij leve in alle eeuwen der eeuwen, zoals hij reeds sinds alle
eeuwen der eeuwen geleefd heeft! Sinds de oeroude tijden!!*

*Beschermkomitee: D. A. Vreys, uw slechte burgemeester, schepen Vanerum, Muziek
en poëzieman, Buekers Aug., Forier Joz., Muziekminnend-commissaris Raets, meester
Steenbergen Jef. Breesch Maurice. De zich inspannende Forier Frans... Tandant van
balen³ – E.H. Rector.*

*Een bijzonder woord van dank aan Buurtwegcommissaris Raets Justin⁴ en zijne
familie – speciaal de accordeonvirtuoos en de cow-boys zangers en zangereskes! Idem
voor virtuoos sax en trommelaar Reniers en artist Bungeneers Jozef! Half Halbeek
dus! Aan Breesch M. en Vanreppelen Alf en beider families!*

*P.S. Een woord van dank aan de Eerw. Zusters Ursulinen, in 't bijzonder E.Z.
Gertrude en E.Z. Rosa. En dank aan schoolhoofd Minten voor de stukken van dagen
dat hij in zich inspande... Hij vergat ook al eens mee te werken!*

Bewerking: André Smeets

Bronnen: (Foto)archief Leo Vreys⁵

³ Niet goed leesbaar

⁴ Justin Raets stond ook in voor het componeren van de melodie Sinte-Maarten krikske vuur, burgemeester Alfons Vreys schreef hiervoor de tekst.

⁵ Op de foto's van 11 november 1958 herkennen we Jozef Bungeneers met accordeon en burgemeester Alfons Vreys met hoed.